

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w postępowaniu upominawczym z dnia 13 listopada 2015 roku A. M. wystąpił przeciwko (...) Akcyjnej z siedzibą w B. wnosząc o orzeczenie nakazem by pozwana zaspokoili w całości roszczenie o zapłatę kwoty 101.931,21 złotych tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych:

- a) za miesiąc sierpień 2011 roku - 8.028,41 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 września 2011 roku do dnia zapłaty;
- b) za miesiąc wrzesień 2011 roku – 10.431,82 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty;
- c) za miesiąc październik 2011 roku – 12.428,57 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty;
- d) za miesiąc listopad 2011 roku – 14.287,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty;
- e) za miesiąc grudzień 2011 roku – 8.785,71 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty;
- f) za miesiąc styczeń 2012 roku – 9.857,14 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2012 roku do dnia zapłaty;
- g) za miesiąc luty 2012 roku – 1.928,57 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2012 roku do dnia zapłaty;
- h) za miesiąc marzec 2012 roku – 10.687,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2012 roku do dnia zapłaty;
- i) za miesiąc kwiecień 2012 roku – 12.853,13 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2012 roku do dnia zapłaty;
- j) za miesiąc maj 2012 roku – 12.642,86 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 września 2012 roku do dnia zapłaty;

a w przypadku wniesienia przez pozwaną sprzeciwu – o zasądzenie powyższych kwot wraz z odsetkami.

Na uzasadnienie swego stanowiska wskazał, że w okresie od sierpnia 2011 roku do maja 2012 roku świadczył na rzecz pozwanej pracę w godzinach nadliczbowych, w tym także w dni wolne od pracy, w niedziele, święta oraz w porze nocnej, za co nie otrzymał wynagrodzenia.

(pozew k 2-8)

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym z dnia 14 grudnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych orzekł, że pozwana (...) Spółka Akcyjna w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty ma wypłacić A. M. żądane pozwem kwoty wraz z ustawowymi odsetkami oraz kwotę 10.514 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu albo wnieść w tymże terminie sprzeciw. (nakaz zapłaty k 94-95)

W dniu 4 stycznia 2016 roku strona pozwana wniosła sprzeciw od powyższego nakazu (doręczonego jej dnia 21 grudnia 2015 roku), w którym zaskarżyła to orzeczenie w całości, wnosząc o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych. Na uzasadnienie swego stanowiska wskazała, że powód otrzymał ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych za sporny okres po 1500 złotych miesięcznie, uzgodniony co do wysokości przy ustalaniu warunków zatrudnienia i adekwatny do charakteru i rodzaju świadczonej przez niego

pracy. Podniosła, że powód akceptował te warunki i nie zgłaszał w spornym okresie dodatkowych roszczeń z tego tytułu. Pozwana zakwestionowała także wskazaną przez powoda w dokumencie prywatnym ilość godzin pracy, jako nieudowodnionych, co wpłynęło na zawyżenie wyliczenia kwoty roszczenia. (sprzeciw k 99-102)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. M. był pracownikiem (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. od dnia 1 sierpnia 2011 roku do 3 listopada 2012 roku. Początkowo był zatrudniony na podstawie umowy na okres próbny do dnia 31 października 2011 roku, a następnie – od 1 listopada 2011 roku - na czas określony przewidziany do dnia 31 grudnia 2012 roku. Obie umowy przewidywały, że powód będzie świadczył pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku majstra budowy za wynagrodzeniem 9.000 złotych miesięcznie. W umowach nie zawarto regulacji dotyczących wynagrodzenia za pracę powoda w godzinach nadliczbowych. Nie wskazano w jej treści, iż część tego wynagrodzenia stanowi ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych. (umowy o pracę – w aktach osobowych koperta k 135)

Strony ustaliły, że powoda obowiązywać będzie dobową i tygodniową normą czasu pracy wynikającą z art.129§1 k.p. (informacja o warunkach zatrudnienia – w aktach osobowych koperta k 135)

Przed nawiązaniem stosunku pracy A. M. negocjował warunki zatrudnienia. W chwili zawarcia umowy ustalono, że powód ma zarabiać 9.000 zł brutto. Nie było mowy o tym, że w wynagrodzeniu tym zawiera się także ryczałt za godziny nadliczbowe. (przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. Z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:01:57 – 00:11:57)

Dopiero od 1 czerwca 2012 roku taki ryczałt został przewidziany, co znalazło potwierdzenie w podpisanym porozumieniu zmieniającym warunki płacy. Wtedy kwota wynagrodzenia została rozbita na 2 części - obniżono u wynagrodzenie zasadnicze powoda do kwoty 7.500 zł brutto i ustalono ryczałt za nadgodziny w wysokości 1.500 zł. (porozumienie zmieniające warunki umowy o pracę – k 8 akt osobowych powoda – koperta k 135, przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:01:57 – 00:11:57)

W okresie zatrudnienia u pozwanej A. M. zajmował się organizowaniem pracy na cały dzień dla operatorów robót przy budowie 5 km odcinka autostrady S. - K., za który odpowiadał. W szczytowym okresie zarządzał około 70 osobami. Oprócz tego zlecał badania laboratoryjne wykonanych robót, pomiary geodezyjne, koordynował roboty z podwykonawcami, raportował i bieżąco nadzorował całą sekcję. W tym celu cały czas przemieszczał się po sekcji, pilnował sprzętu, brał udział w obmiarach. Pod koniec dnia potwierdzał przepracowany czas podległych pracowników na ich kartach pracy. Czasami ten dzień pracy był dłuższy. (zeznania świadków B. P. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:35:26 – 00:41:58, zeznania świadka K. A. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 01:01:04 – 01:03:31, zeznania świadka T. J. - e-protokół rozprawy z dnia 16 grudnia 2016 roku (Sąd Rejonowy w Gdyni) – zapis nagrania 00:02:12 – 00:16:37, zeznania świadka A. C. e-protokół rozprawy z dnia 19 sierpnia 2016 roku (Sąd Rejonowy dla Krakowa Nowej Huty w Krakowie) – zapis nagrania 00:01:31 – 00:19:25, przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:11:58 – 00:15:21)

Praca odbywała się przez całą dobę, na dwie zmiany - po 12 godzin każda. Na danym odcinku było dwóch majstrów - jeden na dzień i drugi na noc na 5 km sekcji. (zeznania świadka B. P. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:28:26 – 00:35:25, zeznania świadka W. D. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:44:44 – 00:50:18, zeznania świadka J. S. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 01:03:32 – 01:10:12, zeznania świadka A. C. e-protokół rozprawy z dnia 19 sierpnia 2016 roku (Sąd Rejonowy w Krakowie) – zapis nagrania 00:01:31 – 00:19:25, zeznania świadka T. J. - e-protokół rozprawy z dnia 16 grudnia 2016 roku (Sąd Rejonowy w Gdyni) – zapis nagrania 00:02:12 – 00:16:37, przesłuchanie powoda – e-

protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. Z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:11:58 – 00:15:21)

Jedynie w miesiącu lutym 2012 roku – ze względu na warunki atmosferyczne – majstrowie pracowali przez dwa tygodnie w normatywnym czasie pracy – po 8 godzin dziennie. (zeznania świadków B. P. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:41:59 – 00:43:50, zeznania świadka W. D. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:44:44 – 00:50:18, zeznania świadka J. S. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 01:03:32 – 01:10:12, zeznania świadka A. C. e-protokół rozprawy z dnia 19 sierpnia 2016 roku (Sąd Rejonowy dla Krakowa Nowej Huty w Krakowie) – zapis nagrania 00:01:31 – 00:19:25)

Powód pracował jednak w systemie dwóch zmian po 12 godzin, by utrzymać pracę w ruchu ciągłym. Pierwsza zmiana była od 7 do 19, a druga od 19 do 7 rano. W spornym okresie powód pracował w takim systemie łącznie z weekendami. Od poniedziałku do piątku pracował po 12 godzin w każdej dobie, w soboty i niedziele majstrowie budowy pracowali zamiennie tak, że każdy z nich średnio miał weekend pracujący co dwa tygodnie i wówczas w sobotę pracował po 12 godzin, a w niedziele - po 8 godzin od rana - od 7 do 15. (zeznania świadka B. P. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:28:26 – 00:35:25, zeznania świadka W. D. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:44:44 – 00:50:18, zeznania świadka K. A. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:56:45 – 01:01:03, zeznania świadka J. S. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 01:03:32 – 01:10:12, zeznania świadka A. C. e-protokół rozprawy z dnia 19 sierpnia 2016 roku (Sąd Rejonowy dla Krakowa Nowej Huty w Krakowie) – zapis nagrania 00:01:31 – 00:19:25, zeznania świadka T. J. - e-protokół rozprawy z dnia 16 grudnia 2016 roku (Sąd Rejonowy w Gdyni) – zapis nagrania 00:02:12 – 00:16:37, przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:01:57 – 00:11:57)

Powód pracował w systemie dziennym. Ten system pracy został mu narzucony odgórnie przez dyrekcję kontraktu, a poinformował go o tym jego kierownik W. D., a później J. B.. (wiadomość e-mail k 69 – 72, zeznania świadka W. D. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:44:44 – 00:50:18, zeznania świadka J. S. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 01:03:32 – 01:14:53, zeznania świadka A. C. e-protokół rozprawy z dnia 19 sierpnia 2016 roku (Sąd Rejonowy dla Krakowa Nowej Huty w Krakowie) – zapis nagrania 00:01:31 – 00:19:25, przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:01:57 – 00:11:57)

Opisany system pracy przez całą dobę był narzucony majstrom budowy przez pozwaną. Przy dwóch majstrach na dany odcinek nie można było inaczej zorganizować pracy, tak by obejmowała ona 8 godzin na dobę. Powód nie odbierał godzin czy dni wolnych za przepracowane nadgodziny. Nie otrzymywał z tego tytułu żadnego dodatku za tą pracę. (zeznania świadków B. P. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:28:26 – 00:35:25, zeznania świadka W. D. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:44:44 – 00:50:18, zeznania świadka J. S. - e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 01:03:32 – 01:10:12, zeznania świadka T. J. - e-protokół rozprawy z dnia 16 grudnia 2016 roku (Sąd Rejonowy w Gdyni) – zapis nagrania 00:02:12 – 00:16:37, przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:01:57 – 00:11:57)

Co tydzień był ustalany między majstrami wewnętrzny grafik. O tym wiedział kierownik robót, przekazywali mu to ustnie. Majstrowie mieli bardzo dużą samodzielność na budowie. Ustalali harmonogram własnej pracy oraz harmonogram pracy operatorów sprzętu. Fizycznie zarządzali całym odcinkiem, który był nam przyporządkowany. (przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:01:57 – 00:11:57)

W okresie zatrudnienia powód podpisywał imienną listę obecności, ale tam nie było wyszczególnionych godzin pracy. (listy obecności k 46-68)

Oprócz tego podpisywał karty pracy sprzętu oraz karty pracy pracowników, w których potwierdzał ich czas pracy. Podpisując się na kartach pracy sprzętu potwierdzał czas pracy sprzętu, który bezpośrednio nadzorował. Na podstawie tych kart nie można ustalić czasu pracy poszczególnych osób. (przesłuchanie powoda – e-protokół rozprawy z dnia 20 grudnia 2016 roku – zapis nagrania 00:09:30 w zw. z informacyjnymi wyjaśnieniami – e-protokół rozprawy z dnia 20 maja 2016 roku – zapis nagrania 00:15:22 – 00:23:25)

Przełożony powoda – kierownik budowy robót potwierdzał wykonanie prac na odcinku powoda, poświadczając pracę w ponadnormatywnym czasie pracy w spornym okresie. (szczegółowy przebieg praktyki zawodowej – k 73-81)

Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy (...) pozwanej w § 11 za pracę w godzinach nadliczbowych, oprócz normalnego wynagrodzenia, przewidywał dodatek lub czas wolny na zasadach i wysokości określonej w k.p. ((...) k 111-117)

Przyjmując, że:

- w okresie od sierpnia 2011 roku do stycznia 2012 roku oraz od marca 2012 roku do maja 2012 roku powód świadczył pracę od poniedziałku do piątku i w co drugą sobotę po 12 godzin dziennie, a w co drugą niedzielę – po 8 godzin dziennie,

- w miesiącu lutym 2012 roku – przez 2 tygodnie pracował od poniedziałku do piątku i w jedną sobotę po 12 godzin dziennie, a w jedną niedzielę – 8 godzin dziennie, zaś przez pozostałe 2 tygodnie – od poniedziałku do piątku po 8 godzin

wynagrodzenie A. M. za pracę w godzinach nadliczbowych, w niedziele i święta wraz z dodatkami wyniosło:

- a) za miesiąc sierpień 2011 roku – 11.147,73 złotych;
- b) za miesiąc wrzesień 2011 roku – 11.147,73 złotych;
- c) za miesiąc październik 2011 roku – 10.392,86 złotych;
- d) za miesiąc listopad 2011 roku – 10.575 złotych;
- e) za miesiąc grudzień 2011 roku – 9.107,14 złotych;
- f) za miesiąc styczeń 2012 roku – 11.250 złotych;
- g) za miesiąc luty 2012 roku – 5.571,43 złotych;
- h) za miesiąc marzec 2012 roku – 11.147,73 złotych;
- i) za miesiąc kwiecień 2012 roku – 11.475 złotych;
- j) za miesiąc maj 2012 roku – 10.392,86 złotych.

(opinia biegłego sądowego A. G. k 455-468)

Jednomiesięczne wynagrodzenie powoda liczone według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wynosiło 9.000 złotych. (zaświadczenie k 134)

W dniu 7 lutego 2013 roku powód za pośrednictwem Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu zawiadził stronę pozwaną do próby ugodowej, proponując uregulowanie należności z tytułu pracy powoda w godzinach nadliczbowych poprzez zapłatę kwoty 101.931 złotych. (wniosek k 87-88)

Strona pozwana nie wyraziła zgody na zawarcie ugody na proponowanych warunkach. (protokół posiedzenia sądowego k 89)

W dniu 11 sierpnia 2015 roku powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 101.931,21 złotych. (wezwanie do zapłaty wraz z dowodem doręczenia k 90-92)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o powołane dowody z dokumentów, zeznań świadków i przesłuchania powoda, wzajemnie ze sobą korespondujących.

Odmówił jedynie wiary zeznaniom świadka T. J., w których osoba ta wskazała, że wynagrodzenie powoda od początku jego zatrudnienia obejmowało oprócz wynagrodzenia zasadniczego także ryczałt za nadgodziny. Zeznania te nie znalazły potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym – ani w zeznaniach innych świadków (twierdzących, że takowe ustalenia pojawiły się znacznie później) ani w dowodach z dokumentów. Przeciwnie – z treści porozumienia zmieniającego warunki płacy powoda wynika wprost, że ryczałt taki został ujęty w ustalonym wynagrodzeniu, ale dopiero od 1 czerwca 2012 roku, a zatem te nowe warunki obowiązywały A. M. w okresie nie objętym przedmiotowym sporem.

W zakresie wysokości wynagrodzenia powoda za pracę w ponadnormatywnym czasie pracy w spornym okresie Sąd oparł się na wyliczeniu biegłego sądowego w I wariantcie, pomijając założenie, że powód świadczył pracę jedynie w godzinach pracy sprzętu, który nadzorował. Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie wykazał bowiem, że czas ten nie pokrywał się z rzeczywistym czasem pracy powoda i rozmiarem jego zadań, ustalonym w oparciu o spójne dowody z dokumentów – listy obecności, zestawienia odbytej praktyki zawodowej, zeznania świadków i przesłuchaniu powoda. Karty pracy sprzętu nie były zaś kompletne – nie dotyczą wszystkich dni, w których powód świadczył pracę na rzecz pozwanej, co wynika z porównania tych kart z listami obecności oraz z faktu, że powód nie był jedynym majstrem na budowie, pracował na zmianę na swoim odcinku z innym majstrem i nie zawsze on poświadczał czas pracy sprzętu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest słuszne co do zasady.

W sprawie niniejszej bezspornym jest, iż powód świadczył pracę u pozwanej na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony na stanowisku majstra budowy, w której określono jego wynagrodzenie na kwotę 9.000 zł.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, wbrew twierdzeniom pozwanej, wskazuje także, iż powód świadczył pracę we wskazanych przez niego godzinach, co potwierdzili świadkowie, będący pracownikami pozwanej, którym Sąd dał wiarę. Osoby te wprost wskazały, iż praca w spornym okresie, w związku z podpisanym przez pozwaną kontraktem i EURO 2012 była wykonywana przez 24 godziny na dobę przez siedem dni w tygodniu, w systemie zmianowym, po 12 godzin, jak również w weekendy.

Ustalenia Sądu dokonane w przedmiotowej sprawie wykazały nadto, że zmienione porozumieniem nowe warunki płacy (dotychczas należne wynagrodzenie za pracę 9.000 złotych obejmowało także ryczałt za nadgodziny, wcześniej nie umówiony między stronami) obowiązywały strony dopiero od dnia 1 czerwca 2012 roku,.

Sama zaś wysokość otrzymywanego przez powoda wynagrodzenia nie może być w tej materii żadnym wyznacznikiem. Podnoszona przez pozwaną teza, że wynagrodzenie zasadnicze powoda znacznie odbiegało od stawek określonych w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy pracowników pozwanej jest uzasadniona ustalonym w postępowaniu faktem. dużego zapotrzebowania przez pozwaną na pracę wykwalifikowanych pracowników, w wymiarze 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu z uwagi na wykonywanie zamówienia publicznego tj. budowę autostrady (...) na odcinku S. –K.. Pozwana, chcąc wywiązać się terminowo z kontraktu obiecywała wyższe wynagrodzenie za pracę przez 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu. Okoliczności sprawy i zgromadzony w sprawie materiał nie potwierdza jednak, iż to zwiększone wynagrodzenie faktycznie miało zawierać ryczałt, czy dodatek za nadgodziny. Same zaś twierdzenie

zainteresowanej rozstrzygnięciem strony w tym zakresie nie jest wystarczającą dla poczynienia w tym przedmiocie jakichkolwiek wiążących ustaleń.

Akceptacja powyższego sprawia, że brak też podstaw do uznania, iż pozwany nie był zobligowany do prowadzenia ewidencji czasu pracy powoda, gdyż ten otrzymywał zryczałtowane wynagrodzenie za pracę w nadgodzinach, a co za tym idzie, że pozwany nie obciążał ciężar dowodu co do liczby przepracowanych przez powoda godzin (art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

Zgodnie z art. 149 § 1 i 2 k.p. pracodawca prowadzi ewidencję czasu pracy pracownika do celów prawidłowego ustalenia jego wynagrodzenia i innych świadczeń związanych z pracą. Pracodawca udostępnia tę ewidencję pracownikowi, na jego żądanie. W stosunku do pracowników objętych systemem zadaniowego czasu pracy, pracowników zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy oraz pracowników otrzymujących ryczałt za godziny nadliczbowe lub za pracę w porze nocnej nie ewidencjonuje się godzin pracy.

Niemniej jednak, podnosząc zarzuty w tym przedmiocie pozwany pracodawca zdaje się nie zauważać, iż powoda, w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego obowiązywała 8 godzinna dobową normą czasu pracy i 40 godzinna średnio tygodniowa. Nadto, bezzasadnie stojąc na stanowisku, że wynagrodzenie powoda obejmowało też ryczałt za nadgodziny nie dostrzega, że jego ustalenie jest prawidłowe i zwalnia pracodawcę z ewidencjonowania czasu pracy (art. 149 § 2 k.p.) tylko wówczas, gdy pracownik świadczy pracę ponad normę czasu pracy, ale dokładna kontrola liczby przepracowanych godzin nadliczbowych jest wysoce utrudniona (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2004 r. I PK 630/03 OSNP 2005/3/37, OSP 2005/7-8/86, M.P.Pr.-wkl. 2005/2/4, M.P.Pr.-wkl. 2005/7/15, Sł.P.. 2005/4/29, Pr.Pracy 2004/12/35, (...), M.Prawn. 2005/4/212).

Na gruncie rozpoznawanej sprawy pozwany skutecznie nie wykazał, iż praca powoda świadczona w nadgodzinach zgodną wolą stron była kompensowana w formie ryczałtu. Tymczasem twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę, która zgłasza to twierdzenie - art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. (zob. wyrok SN z dnia 22 listopada 2001 r., I PKN 660/00, W.. 2002, nr 7-8, poz. 44; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 1998 r., I ACa 308/98, (...) 2002, nr 12, poz. 147).

Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał, a Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 lutego 2013 roku, wydany w sprawie I ACa 613/12, opubl. LEX nr 1294695).

W sprawie nie wykazano też, iż z uwagi na charakter pracy powoda ewidencjonowanie i kontrolowanie przepracowanych przez niego godzin nadliczbowych było niemożliwe czy utrudnione, stąd też obiektywnie pracodawca mógł posłużyć się do ich rozliczenia świadczeniem zryczałtowanym. W związku z powyższym, w ocenie Sądu pozwany, wbrew jego sugestiom, był zobowiązany do ewidencjonowania czasu pracy powoda, w tym godzin rozpoczęcia i zakończenia przez niego pracy. W konsekwencji jego obciążają też skutki procesowe braku odpowiedniej dokumentacji.

Wskazać w tym miejscu należy, że w sprawach z zakresu prawa pracy z powództwa pracownika o wynagrodzenie obowiązuje ogólna reguła procesu, że powód powinien udowadniać słuszność swych twierdzeń w zakresie zgłoszonego żądania, z tą jedynie modyfikacją, iż niewywiązywanie się przez pracodawcę z obowiązku rzetelnego prowadzenia dokumentacji powoduje dla niego niekorzystne skutki procesowe wówczas, gdy pracownik udowodni swoje twierdzenia przy pomocy innych środków dowodowych niż ta dokumentacja. (wyrok SN z 07-06-2011 II PK 317/10 LEX nr 1095826).

Zaniechanie prowadzenia ewidencji czasu pracy przez pracodawcę nie tworzy zatem domniemania wykonywania pracy w godzinach nadliczbowych w wymiarze przedstawianym przez samego pracownika. Jednakże pracownik może

i powinien wobec tego oferować inne środki dowodowe, które podlegają ocenie w ramach całokształtu materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2012 r. II PK 231/11 LEX nr 1313664).

Pracownik (powód) może powoływać wszelkie dowody na wykazanie zasadności swego roszczenia, w tym posiadające mniejszą moc dowodową niż dokumenty dotyczące czasu pracy, a więc na przykład dowody osobowe, z których prima facie (z wykorzystaniem domniemań faktycznych - art. 231 k.p.c.) może wynikać liczba przepracowanych godzin nadliczbowych (wyrok SN 09-07-2009 II PK 34/09 LEX nr 527067).

W konsekwencji zaniechanie prowadzenia ewidencji czasu pracy pracownika przez pracodawcę nie oznacza, że każdorazowo i bezkrytycznie sąd pracy powinien przyjmować za miarodajną wersję czasu pracy przedstawianą przez pracownika. To, czy stanowi ona odzwierciedlenie rzeczywistego czasu pracownika, podlega w razie sporu ocenie w postępowaniu dowodowym.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy, wbrew zapatrywaniom strony pozwanej, do żadnego nieuprawnionego odwrócenia spoczywającego na powodzie ciężaru dowodu nie doszło. Powód w procesie wykazał, iż nie był wynagradzany za pracę w godzinach nadliczbowych w formie ryczałtu, z tych też względów jego pracodawca był zobligowany do prowadzenia ewidencji czasu jego pracy i do jego rozliczania w przypadku nadgodzin, na zasadach określonych w art. 151¹ k.p.

Powód, co już podniesiono, za pomocą wiarygodnych i spójnych zeznań świadków, którym Sąd dał wiarę, a nadto dowodów z dokumentów wykazał szczegółowo wymiar świadczonej przez siebie pracy, z uwzględnieniem niedziel i świąt. Jego twierdzenia w tym przedmiocie nie zostały zaś skutecznie podważone przez pracodawcę. Tymczasem to na pozwanym spoczywał obowiązek wykazania skrupulatnego rozliczenia nadgodzin, bądź też legalnego wprowadzenia ryczałtu, który z tego obowiązku by go zwalniał. Z tych też względów twierdzenia pozwanego w tym przedmiocie nie mogą zostać zaakceptowane.

Tak więc, wbrew przekonaniu pozwanego pracodawcy, odwołanie się do zasady świadczenia pracy w określonych godzinach w konkretnym okresie, przy braku ewidencji rzetelnie potwierdzającej dni i godziny, w których powód faktycznie pracę świadczył, doprowadziło Sąd do przekonania o konieczności wyliczenia przez biegłego wysokości powoda w ponadnormatywnym czasie pracy biorąc za podstawę ilości godzin faktycznie świadczonej przez niego pracy przeprowadzone w niniejszym postępowaniu dowody, którym Sąd dał wiarę.

Powód, jak wynika materiału dowodowego, był zatrudniony w podstawowym systemie czasu pracy, co jest niesporne. Stosownie do art. 129 § 1 k.p. jego czas pracy nie mógł więc przekraczać 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy, w przyjętym okresie rozliczeniowym nie przekraczającym 4 miesięcy, co wprost wynika z informacji dotyczącej zatrudnienia A. M..

Przepis art. 151 § 1 k.p. wskazuje, iż pracownik świadczy pracę w godzinach nadliczbowych, gdy wykonuje pracę ponad obowiązujące go normy czasu pracy, a także gdy praca była wykonywana ponad przedłużony dobowy wymiar czasu pracy, wynikający z obowiązującego pracownika systemu i rozkładu czasu pracy.

Stosownie do treści art. 151¹ k.p. pracownikowi przysługuje rekompensata za pracę świadczoną w godzinach nadliczbowych w postaci normalnego wynagrodzenia oraz stosownego dodatku, które to jest wyliczane według zasad wskazanych w tym przepisie.

W oparciu o przepis art. 151¹ § 1 kp za pracę w godzinach nadliczbowych oprócz normalnego wynagrodzenia, przysługuje dodatek w wysokości 100 % wynagrodzenia, za pracę w godzinach nadliczbowych przypadających w nocy, w niedziele i święta niebędące dla pracownika dniami pracy, zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu pracy, w dniu wolnym od pracy udzielonym pracownikowi w zamian za pracę w niedzielę lub w święto, zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu pracy, 50% wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych przypadających w każdym innym dniu niż określony w pkt 1. Dodatek w wysokości określonej w § 1 pkt 1 przysługuje także za każdą godzinę pracy nadliczbowej z tytułu przekroczenia przeciętnej tygodniowej normy czasu pracy w przyjętym okresie

rozliczeniowym, chyba że przekroczenie tej normy nastąpiło w wyniku pracy w godzinach nadliczbowych, za które pracownikowi przysługuje prawo do dodatku w wysokości określonej w § 1. Za pracę świadczoną w nocy przysługuje dodatek zgodnie z art. 151⁸ k.p.

W zakresie wyliczeń należności Sąd oparł się na wyliczeniach biegłego sądowego w I wariantcie, które ustaliło należne powodowi świadczenia – w niektórych miesiącach (sierpień- wrzesień 2011 roku, grudzień 2011 marzec 2012) - na wyższe kwoty niż dochodzone pozwem, zaś w niektórych (październik – listopad 2011 roku, kwiecień-maj 2012 roku) – na kwoty niższe. Opinia ta nie została zakwestionowana przez strony w zakresie poprawności wyliczeń matematycznych.

Mając na uwadze powyższe Sąd uwzględnił powództwo – zasądzając wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych w poszczególnych miesiącach w kwotach wynikających z opinii biegłego, z tym że w przypadku żądania pozwem kwot niższych (sierpień- wrzesień 2011 roku, grudzień 2011 marzec 2012) – Sąd zasądził te kwoty, nie wychodząc poza żądanie powoda.

W pozostałym zakresie wynagrodzenia za poszczególne miesiące, w których powodowi należna jest kwota niższa od żądanej (październik – listopad 2011 roku, kwiecień-maj 2012 roku), Sąd oddalił powództwo jako niezasadne w zakresie kwot przenoszących wyliczenia biegłego.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art 300 k.p. zgodnie z żądaniem pozwu.

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o art. 100 k.p.c. Powód dochodząc łącznie kwoty 101.931,21 złotych, przy zasądzonej kwocie 92.554,67 złotych wygrał sprawę w 91%.

Na koszty procesu w niniejszej sprawie złożyły się:

- opłata od pozwu 5.097 złotych,

- koszty zastępstwa procesowego powoda ustalone w oparciu o przepis § 6 pkt 5 w zw. z § 2 ust 1 pkt 1 i 2 w zw. § 3 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 490) - 2.700 zł.

- opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 złotych.

Łącznie powód poniósł koszty w kwocie 7.831 złotych, co przy wygranej w 91% daje obowiązek zwrotu przez pozwaną kwoty 7.126,21 złotych.

Sąd nadał wyrokowi w części zasądzonej rygor natychmiastowej wykonalności, błędnie nie ograniczając tego rygoru do kwoty jednomiesięcznego wynagrodzenia powoda.